

Paul van der Sterren kijkt terug (2)

Vandaag deel 2 over de lezing die grootmeester Paul van der Sterren op uitnodiging van de vereniging SV Voerendaal gaf tijdens het Mediaan snelschaaktoernooi in Heerlen.

Van der Sterren (1956, Venlo), woonachtig in Amstelveen, is Limburgs sterkste schaker ooit. In zijn lezing keek hij terug op zijn leven als beroepsschaker. Vorige week meldden we reeds dat Van der Sterren vertelde dat zijn match in 1993 tegen Kamsky (2½-4½) het absolute hoogtepunt was, maar tegelijkertijd ook een keerpunt omdat hij hiermee zijn plafond had bereikt. Ook zei hij dat het steeds moeilijker werd om zich te motiveren voor dit soort ultieme inspanningen.

Van der Sterren: „Want inspanningen zijn het, die partijen en vooral die toernooien die je speelt. Het is vooral een kwestie van uithoudingsvermogen, zowel fysiek als mentaal. Zonder een moment van verslapping je concentratie vasthouden over een periode van vele uren, daar gaat het om in het topschaak. En dat niet één keer, maar dag na dag, het hele toernooi van begin tot eind. En dat wordt met de jaren steeds moeilijker.” Van der

Sterren hield het na 1993 nog tien jaar vol. Dat was, zo keek hij tijdens zijn lezing in Heerlen terug, onder andere te danken aan het feit dat hij bij Castrop-Rauxel in de Bundesliga speelde, een club die in die tijd in de hoogste afdeling speelde en waar hij zich zeven jaar lang heel erg thuis voelde. „Maar op een gegeven moment was de benzine op. Gewoon op. Ik was leeg gespeeld.” Van der Sterren schetste het verschil tussen de wijze waarop een schaakprofessional en een hobbyist het schaakspel beleven. Van der Sterren: „Mijn beeld van de amateur is dat die één avond per week naar de schaakclub gaat, een biertje drinkt, een partijtje speelt en dan weer tevreden naar huis gaat. Of ontevreden, want ook de clubschaker wil uiteindelijk wel graag zijn partij winnen, zo in ieder geval zie ik ze op mijn eigen club Caïssa Amsterdam en ik ben altijd jaloers op die mensen. Ik zou zelf ook heel graag zo iemand zijn, maar helaas, dit misschien wat al te idyllische bestaan is voor mij niet

weggelegd en dat is het nooit geweest. Misschien in de toekomst? Want professional, beroepsschaker zijn is niet zozeer, of niet alléén een economische kwestie, maar een kwestie van intensiteit. Hoe ben je met schaken bezig? Wat is het eigenlijk om ‘goed’ te zijn en wat komt er bij kijken om dat te worden en te blijven? Nou, het is een virus. Op ieder moment van de dag houdt het schaken je bezig. Ieder vrij uurtje breng je door achter het schaakbord, continu studerend, nieuwe informatie in je opnemend en werkend aan de voorbereiding voor je volgende partij of je volgende toernooi. Er is altijd wel iets in het vooruitzicht en de wetschap ‘aanstaande zaterdag met wit tegen Jan Timman, of tegen

wie dan ook’ laat je geen moment met rust, ook niet tijdens andere bezigheden. Je zet jezelf voortdurend onder druk. En vaak word je midden in de nacht wakker met een briljant of een volstrekt waardevol idee en is je nachtrust weer naar de knoppen.”

In 2003 zette Van der Sterren een punt achter zijn carrière. Voor de buitenwacht was het misschien een verrassing. Voor hemzelf niet. Hij constateerde natuurlijk al een tijdje dat het wijzertje dat het benzinepeil aangeeft, de verkeerde kant op ging. Vanaf die tijd wijdde hij zich, wat het schaken betreft, vrijwel uitsluitend aan het schrijven van boeken. Hij maakte onder andere een kloek werk in drie de-

len, getiteld *De wereld van de schaakopening*. Inmiddels is dit werk ook in het Engels gepubliceerd. De laatste jaren heeft hij gewerkt aan zijn ‘schaakmemoires’. Hiervoor spitte hij in zijn archieven en speelde bijvoorbeeld 3.000 (!) partijen nog eens aandachtig na. Het heeft geresulteerd in een dik boek van ongeveer 500 pagina’s waarin hij zijn schakersleven van A tot Z heeft beschreven. Het is nu vrijwel persklaar. Bij uitgeverij New In Chess zal het in het najaar (in het Nederlands) verschijnen. Voor Van der Sterren kwam de lezing in Heerlen dan ook op een geschikt moment. Praten over je schaakloopbaan is wel handig als je zojuist voor een boek alles op een rijtje hebt gezet.

(Volgende week meer)

Tot slot nog een schaakmomentje uit het Mediaan snelschaaktoernooi van 19 februari in Heerlen. ZIE DIAGRAM Oscar Lemmers - Richard Meyes
De stelling na 11.h3
11...Pd4 Nu kan wit niet op d4 slaan, omdat dan 12...Dxh2 mat volgt. Als de witte dame weg gaat, volgt 12...Pxf3+ en 13...Dh2 mat. 12.hxg4 Pxe2+ En zwart won. (0-1)

Paul van der Sterren kijkt terug (3)

Vandaag het derde en laatste deel over de lezing, vorige maand in Heerlen, waarin Paul van der Sterren (Venlo, 1956) terugkeek op zijn leven als beroepsschaker.

Grootmeester Van der Sterren was dag en nacht met schaken bezig. Letterlijk. Dit was met name het geval tijdens toernooien, zo vertelde hij in zijn lezing die hij op uitnodiging van SV Voerendaal hield tijdens het Mediaan snelschaaktornooi in Heerlen. Hij zei dat hij zich wat dat betreft vooral een toernooi in München in 1990 herinnert. Van der Sterren: „Dat toernooi kende een topbezetting met de beste Duitsers en verschillende mensen uit de absolute wereldtop en ik had zeldzaam sterk het gevoel dat ik volkomen verpletterd zou gaan worden als ik hier niet mijn allerallerbeste spel zou laten zien. Iedere nacht lag ik tot vijf, zes uur wakker, viel dan een paar uurtjes in slaap, stond aan het eind van de ochtend op, at iets, maakte een wandeling en lag nog even een halfuur op bed zonder te slapen. Maar achter het bord was ik de rust zelve, was iedere dag weer diep geconcentreerd en alert en geen lange of spannende partij was me teveel. Uiteindelijk

verloor ik geen enkele partij en bereikte de tweede plaats, achter de Russische grootmeester Beljavsky. Het was een groot succes voor me. Maar als je me nou vraagt ‘was het leuk?’, wat moet ik daar dan op zeggen? Leuk is geen woord dat in enige relatie staat tot wat een topschaker beleeft. Je hebt natuurlijk wel eens een piekervaring waarin alles vanzelf lijkt te gaan en je de sterren van de hemel speelt, maar tussen die piekervaringen door is het gewoon afzien.” Van der Sterren trok een vergelijking met de Tour de France. „Wat me daar altijd aan opvalt is dat diepe, diepe lijden dat die mensen doormaken tijdens een zware koers. Niet fysiek, maar wel mentaal is dat naar mijn idee wel enigszins te vergelijken met wat een topschaker doormaakt. Het is een continu lijden en onder hoogspanning staan, maar... je zou het niet anders willen. Tot het moment waarop lichaam en geest definitief protesteren en verdere dienst weigeren. Dan heb je het eind van je carrière bereikt en kom je als je geluk hebt in een stadium dat je

Paul van der Sterren

voor je plezier kunt gaan fietsen of schaken.” Van der Sterren trok nog een andere vergelijking tussen het schaken en het wielrennen: dit zijn allebei individuele sporten, maar in beide gevallen is er ook sprake van teamwork. Teamwork is bijvoorbeeld de samenwerking tussen topschakers en hun secondanten. Van der Sterren: „Al heel lang is het gebruikelijk dat deelnemers aan bijvoorbeeld een tweekamp om het wereldkampioenschap zich door iemand laten bijstaan. Ook Euwe en Aljechin deden dat al in 1935. Samen de te verwachten openingsva-

rianten voorbereiden, samen de - toen nog - afgebroken partijen analyseren. Samen over de partijen praten. Een gelijkgezinde, die aan jouw kant staat, die verstand van zaken heeft, een mens heeft dat nodig. En die functie wordt secondant genoemd. Omdat daar geld voor nodig is, werd er in het westen heel lang slechts mondjesmaat met secondanten gewerkt. In dat opzicht had de communistische Sovjet-Unie een grote voorsprong, want daar werd alles door de staat gefinancierd en werd al snel na de Tweede Wereldoorlog, toen dat land zich met internationale wedstrijden begon te bemoeien, bij belangrijke toernooien gewerkt met trainers, secondanten en zelfs hele teams van secondanten. Er werd alles aan gedaan om de kansen van de speler om wie het ging te optimaliseren. Zo had bijvoorbeeld Bobby Fischer in de legendarische tweekamp tegen Boris Spassky in Reykjavik in 1972 slechts één secondant bij zich, die hij trouwens ook nog eens halverwege de match naar huis stuurde, en zijn tegenstander een heel team met meerdere grootmeesters. Als professional doe je er alles aan om tot in de puntjes voorbereid te zijn en dus heb je, als het er echt om gaat, een secondant nodig.” Tegenwoordig is

ook de computer een soort secondant. Van der Sterren: „In hun tweekamp om het wereldkampioenschap, ongeveer een jaar geleden, hadden Anand en Topalov een team van secondanten en computers. De computers zijn dan 24 uur per dag bezig met het analyseren van bepaalde openingsvarianten en van de partijen die in die tweekamp worden gespeeld. De secondanten zijn er maar weinig minder lang mee bezig om de uitkomsten van dit werk te controleren, de richting aan te geven waarin verder gezocht moet worden naar oplossingen en verbeteringen en om die richting ook voortdurend bij te sturen. Iedere secondant is verantwoordelijk voor een bepaald deel van het openingsrepertoire van ‘de baas’. Ze komen hun hotelkamer nauwelijks uit! De baas, de speler zelf neemt dan iedere dag tijdens korte sessies met zijn secondanten in hoog tempo de resultaten door en beslist wat hij die dag wél wil spelen en wat niet.”

Onze plaatselijke schaakhelden

Je hoeft niet per se 'n Messi, die met zijn bewegingen de hele wereld betovert, te zijn om voetbal leuk te vinden. Ook de veteranen op de zondagmorgen beleven plezier aan hun voetbalwedstrijd. Zo is het met schaken ook.

Je hoeft geen grootmeester á la Kasparov, Carlsen, Anand of Kramnik te zijn om van het schaakspel te houden. De ware liefhebber is ook te vinden onder de hobbyschakers die elke week bij hun vereniging hun partijtje schuiven. Misschien beleven ze zelfs méér plezier aan het schaken, want in tegenstelling tot beroepsschakers is voor hen verliezen geen ramp. Vandaag laten we een aantal partijfragmenten zien van dit soort spelers. Geen grootmeesters, geen vermaarde topspelers, maar gemiddelde clubschakers die niet zo snel de krantenkolommen halen maar wel binnen hun eigen club 'wereldberoemd' zijn.

Wit: Jan Daems (1339), Sjaak Mat
Zwart: Henk Marwa (1736), Geleen 2

21-11-2010, LiSB-competitie
ZIE DIAGRAM 1

Bij de witte stukken staan de loper en de toren op de koning gericht. De dame maakt het schitterend af:

24.Dg6!
en zwart geeft op, want het mat is niet meer te voorkomen

Wit: Judith van Meegen
Zwart: Ruben Damen
Haelen, interne competitie SV Leudal

ZIE DIAGRAM 2
Ruben heeft zojuist 13...Tb8 gespeeld om de vervelend binnengedrongen toren van b7 weg te halen. Judith

Diagram 1

maakt het echter direct af.
14.Txb8 Pxb8 15.exf6 en wit wint het stuk (er staan twee paarden tegelijk aangevallen) en later de partij.

Wit: Jan Hendrixx (1715)
Zwart: Piet Beckers (1556)
Interne competitie SV De Postertoren, 15-02-2011 te Herkenbosch

ZIE DIAGRAM 3
Zwart heeft langzaam maar zeker een zeer sterke stelling gekregen waarbij alle stukken volop meedoen. Wit is in het nauw gebracht.

23...Pc1!
Deze sterke paardzet beslist de partij. De dame heeft geen lucht meer. Vluchten kan nog wel, maar wat wit ook doet, de toestand is voor hem allerbelabberdst

Diagram 2

24.Dxd5
Wit staat voor een dilemma. De beste optie is voor wit hier 24.Da1 Tc6 25.Le5 Pxe2+ (25...Lxe5 26.Dxe5 Pxe2+ 27.Kf1 Pc3 28.Txd5 Lxd5) 26.Kf1 Pc3 27.Lxf6 Pxd1; 24.Txd5 Pxa2 25.T5d2 24...Pxe2+ 25.Txe2 Lxd5 26.f3 Dc4 27.e4??

Een blunder, maar de partij was toch al zo goed als verloren
27...Dxe2 (0-1)

Wit: Gerrit Veldhoen
Zwart: Maurice Goltstein
clubavond GESS, Sittard, 14-02-2011

ZIE DIAGRAM 4
34.Pxc4 Txc4 35.Pxd5 Lxd4 36.Dxd4 Txd4 37.Pf6+ (1-0)
Wit heeft met 34.Pxc4 de weg naar

Diagram 3

de winst gevonden. Zwart moest uiteraard wel terugslaan, waarna wit de pion kon winnen op d5. Wat zwart vervolgens doet, het slaan met de loper op d4, is verleidelijk. Wit mag echter gerust met de dame op d4 terugslaan en komt als winnaar uit de strijd. De heren Veldhoen en Goltstein hebben nog geruime tijd genoeg tijd geanalyseerd wat er had kunnen en moeten gebeuren. Dat is het echte clubleven van de hobbyschaker!

Diagram 4

De val van de muur

Als verdediging tegen de klassieke d4 systemen doemt regelmatig de zogenaamde Stonewall op, de Berlijnse muur van het schaken.

Kenmerkend voor de Stonewall zijn zwarte pionnen op d5 en f5. De verdediging combineert daarmee het klassieke damegambiet met het Hollands (f5). De naam Stonewall is veelzeggend: zwart richt een pionnenmuur op die zeer solide, maar ook star is. De schaduwzijden van de Stonewall zijn de zeer trage ontwikkeling van de damevleugel en de verzwakking van de zwarte velden. Als wit passief speelt is de voorpost op f5 een mooie steun voor een koningsaanval. De uitdaging voor wit is dan ook om op tijd de muur te verzwakken. Onderstaande partij van Rien Seip uit Geleen, gespeeld in de Duitse competitie, is een goed voorbeeld van de mogelijkheden. Wit: Rien Seip (Schachfreunde Heinsberg)
Zwart: Christian Swemers (Schachfuchse Kempen)
Kempen, 30 januari 2011

1. d4 e6 2.c4 f5 3.Pf3 Pf6 4.Pc3 d5
Hiermee is de Stonewall een feit
5.Lf4

De klassieke behandeling. Populair is ook het fianchetto met g3
5. ...c6 6.e3 Le7
Ld6 is uiteraard ook mogelijk, maar dat vergemakkelijkt de zwarte verdediging niet
7.Ld3 Pbd7 8.o-o Pe4
de muur in actie
ZIE DIAGRAM 1
9.Lxe4!
Een belangrijk onderdeel van de witte strategie is het elimineren van actieve zwarte paarden
9...fxe4 10.Pe5 Pxe5 11.Lxe5 o-o

Diagram 1

12.a3
direct f3 is ook een uitstekende optie. Ik wilde echter ruil van de zwarte lopers uitlokken en zo geschiedde
12...Lf6 13.Lxf6 Txf6 14.f3!
Het begin van de sloop
14. ... exf3 15.Txf3 Txf3 16.Dxf3 dxc4
De muur is gevallen. Zwart wint weliswaar een pion, maar wit heeft compensatie omdat hij veel actiever staat. Ook moet zwart oppassen voor eindspelen van paard tegen slechte loper
17.Tf1 De7 18.Pe4 Ld7 19.Dg3!
druk op de zwarte velden
19. ... Tf8?
een begrijpelijke fout, maar noodzakelijk was Le8
20.Txf8+ Kxf8

Diagram 2

of ... Dxf8 21.Dc7 Dc8 28.Dxc8 Lxc8 29.Pd6 Ld7 30.Pxb7. Deze variant toont duidelijk de superioriteit van het witte paard
21.Db8+
Veel beter was eerst 21.Df4+ omdat Df7 faalt op 22.Db8+ en Pd6
21. ...23.e4 Le8 22.Pd6 b5
ZIE DIAGRAM 2
Zwart staat bijna "pat" en met zijn volgende zet vermijdt hij dat hij nog verder wordt ingesnoerd door een witte pion op e5. De finale begint
23...e5! 24.Pf5! Dg5
op zoek naar eeuwig schaak of zelfs beter
25.Dd6+ Kg8 26.De6+ Kf8
27.Dd6+ Kg8 28.De6+ Kf8
29.Dxe5 Dc1+ 30.Kf2 Dd2+
30... Dxb2+ 31.Kg3 Dxa3+ 32.Kh4

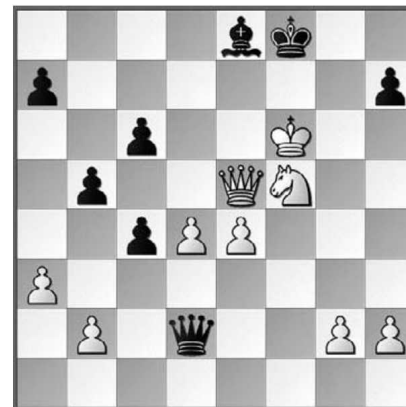

Diagram 3

31.Kg3 Dg5+ 32.Kf2 Dd2+ 33.Kf3 Dd1+
nu ontsnapt de koning. De laatste kans was 33. ...Lh5+ 34.g4 Dd1+ 35.Kf2 Dxc4! en er zit verrassend genoeg geen duidelijke winst in voor wit
34.Kg3 Dd3+ 35.Kh4 g5+ 36.Kxg5 Dd2+ 37.Kf6 (1-o) zwart kan mat niet meer voorkomen

ZIE DIAGRAM 3

(Bijdrage: Rien Seip)

• Zaterdag vindt in Venlo het LimianZ rapidtoernooi plaats. Voor de organisatie tekent de Venlose Schaak Vereniging. Dit toernooi telt mee voor de Senioren Grand Prix Limburg. Aanvang 10.00 uur. Speelsysteem: 7 ronden Zwitsers, bedenktijd 20 minuten per persoon per partij. Speellocatie: LimianZ, Kaldenkerkerweg 182b, Venlo (bij stadion De Koel van

Venlo 2 kansrijk voor kampioenschap

Het tweede team van de Venlose Schaak Vereniging staat fier bovenaan in de promotieklasse, de hoogste klasse van de Limburgse schaakbond.

In de laatste ronde moet Venlo 2 nog zien af te rekenen met de nummer drie op de ranglijst, MSV-VSM 1. Geen eenvoudige kluit. Deze laatste wedstrijd is op zondag 10 april in de sporthal in Roermond, waar ook alle andere teams uit de Limburgse bond hun laatste ronde van de competitie afwerken. We laten enkele fragmenten zien van spelers van Venlo 2.

Wit: Piet Thijssen (1890), Venlo 2
Zwart: Leo Maessen (1939), Hoensbroek/ME
Promotieklasse LiSB 2010-2011
Een moment van onachtzaamheid kost wit in gelijke stelling de kop. Zwarts counter wordt hem fataal na:
20...gxf4
ZIE DIAGRAM 1
De enige zet is nu: 21.Lxg6 Pxg6 22.Lxf4 Pxf4 23.Txf4 Kh8 met een wit plusje. Maar wit speelt 21.Lxf4? en ziet tot zijn afgrijzen hoe zwart gretig toetast: 21...Pxf4! 22.Dg3+ Hardnekkiger was: 22.Lxe8 Pe2+ 23.Kf2 Pxc3 24.Lc6 Pxc6 25.dxc6 Pa4

26.b3 Pb2 27.Ke3 La6 28.a4 Tac8
29.Tfb1 Pxc4+ 30.bxc4 Txc6 en zwart heeft inderdaad zijn gewonnen stuk weer moeten inleveren, maar behoudt bij twee plusboeren een dik gewonnen positie
22...Pfg6 23.b3 Df7 24.Tf2 Dg7
25.Taf1 Ld7 26.h3 Dh6 27.Ld1 Kh8
28.Dc3 a5 29.a3 Tg8 (0-1)

Wit: Theo Pluijmen (1854), Hoensbroek/ME
Zwart: Marc van der Lee (1880),

Diagram1

Venlo 2
Promotieklasse LiSB 2010-2011

ZIE DIAGRAM 2
Dit is de stelling na 30.Dh4-f2? (beter was 30.Pg5, Dxa4)

30...Dg4
De dame dringt onhoudbaar de stelling binnen en heeft nu dreigingen als Lh4 en Pg3+
31.e5 (beter was 31.Te3)
31...Lh4 32.De3 Pg3+ 33.Kh2 Pxe2
34.Txe2 dxe5 35.fxe5 Lg3+ 36.Kh1
Txe5 37.Dxc5 Tc8 38.De7 Tc1+
39.Pg1 Dh5+ (0-1)

Wit: Henk van Gool (2183), Venlo 1
Zwart: Koen Leenhouts (2388), HWP Sas van Gent
KNSB-competitie 1e klasse

Diagram2

ZIE DIAGRAM 3
36.Lb2!
Dreigt Dc3
36...Pf7? 37.La3!

Diagram3

De zwarte dame kan geen kant meer op. In plaats van 37...Pd6 38.e5 met stukverlies kiest Koen voor 37...Dxa3 38.Dxa3,Pe5 39.Ld7,Pxf3+ 40.Kh1,Tf4 dreigt even mat 41.Lxe6+,Kh8 42.Dc3+,Pf6 43.Dxf6+ (1-0)

• De Venlose Schaak Vereniging organiseert op zondag 3 april het 21e Theo van Spijk jeugdtoernooi. Dit toernooi maakt deel uit van de toernooienreeks in het kader van de Jeugd Grand Prix Limburg. Er wordt geschaakt in gemeenschaps-huis d'n Dörpel, Gulikstraat 202, Venlo. Aanvang: 10.15 uur. Aanmelden kan tot vrijdag 1 april bij Bas van der Grinten, e-mail: B.van.der.Grinten@inter.nl.net

• De vereniging GESS houdt op vrijdag 15 en zaterdag 16 april het jaarlijkse G. Boetzkes & Zn. / GESS vierkampentoernooi. Locatie: sociëteit 'Seniorenvereniging Sittard Stad', President Kennedysingel 16, Sittard. Ook huisschakers (geen lid van een vereniging) kunnen meedoen. Aanvang op vrijdag 15 april om 19.30 uur en op zaterdag 16 april om 10.00 uur.

Aanmelden tot en met 12 april via gess1927@hotmail.com